ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 118, Temmuz 2021, s. 292-298

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.51472>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
22.05.2021

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
29.07.2021

Emrah ONGAN

Güngören Belediyesi, Sosyal Bilimler
emrahongan@hotmail.com

YEREL YÖNETİMLERİN BÜTÜNLEŞME ÇABALARI

Öz

Yerel yönetimler cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet sonrası olarak gelişim gösterse de, günümüz yerel yönetimleri genelde tam olarak vatandaş ve merkezi yönetim ile bütünleşmeyi gerçekleştirememişlerdir, bunun için yıllarca yürürlükte kalmış olan kanunu değiştirip, yeni kanun ile bu sorun giderilmeye çalışılmış lakin başarılı olunamamıştır. Avrupa Birliğine üyelik için başvuruda bulunan ve şu an da birliğin bekleme salonuna aldığı ülkemiz, birliğe katılım için öncelikli olarak yerel yönetimlere ağırlık vermelidir. Avrupa Birliğine katılımın yolu yerel yönetimlerden geçmektedir. Yerel yönetim ne kadar bütünleşmiş ve demokratik olursa vatandaşın da o ölçüde refahı ve mutluluğu artacaktır. Tüm bu çabalar yerelden başlayıp merkeze doğru hareket etmelidir. Nispeten merkezi yönetime göre daha küçük olan yerel yönetim, merkezi yönetim için örnek teşkil eder. Merkezi yönetim yerel yönetimin bu çabalarını değerlendirip, üzerine koyarak vatandaş ile bir bütün olmalı, onun için var olduğunu hissettirmeli, kendisinin yaşaması için, insanı yaşatması gerektiğini bir için aklından çıkarmamalıdır.

Anahtar kelimeler: Yerel yönetim, demokrasi, avrupa birliği, dijital demokrasi, belediye kanunu, belediye meclisi

INTEGRATION EFFORTS IN LOCAL GOVERNMENTS

Abstract

Although local governments have developed before and after the republic, today's local governments have generally not been able to fully integrate with citizens and central government, for this purpose, this problem has been tried to be solved with the new law by changing the law that has been in force for years, but it has not been successful. Our country, which has applied for membership to the European Union and is currently in the waiting room of the union, should focus primarily on local governments to join the union. The way to join the European Union is through local governments. The more integrated and democratic the local government is, the more welfare and happiness of the citizen will be. All these efforts should start locally and move towards the center. Local government, which is relatively smaller than central government, sets an example for central government. The central government should evaluate and put on these efforts of the local government and should be a whole with its citizens, make it feel that it exists for it, and should keep in mind that it should keep people alive in order for them to live.

Keywords:Local government, democracy, european union, digital democracy, municipal law, city council

1.Giriş

Ülkemizdeki yerel yönetim kavramı literatürde geçenden çok farklı bir biçimde karşımıza çıkar. İlk olarak 12. Yüzyılda batı toplumlarından görülmüş olan, yerel yönetimler Osmanlı Devletinde 19. Yüzyıla değin, çeşitli kurumlar eliyle yapılmakta olan işlerde görülür. Tanzimat fermanının ilan edilmesinin akabinde bir çok farklı konuda yenilikler gelmiş olsa bile, ülkenin zor durumda olmasının sonucunda, yerel yönetimlere kurumsal bir kimlik kazandırılmamıştır. Dünya savaşı, ardından Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyetin kurulmasının sonrasında ülkenin imar edilmesi hususu önem arzemiş, lakin yerel yönetimler hakkında kapsamlı bir kanun çıkarılmamıştır. 03.04.1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı kanuna göre ise; “ Belediye, beldenin ve beldede oturanların yerel nitelikte ortak ve uygarlığın gerektirdiği ihtiyaçlarını düzenlemek ve karşılamakla yükümlü bir tüzel kişiliktir.” (ÇOKER, 1999) şeklinde belediye tanımlanmış, lakin belediyelerde demokratikleşme adına çalışma olmamış, illerdeki mülki amir olan valiler 1948 yılına gelinceye dek kendi görevlerinin yanında belediye başkanlığı görevini de ifa etmişlerdir. 1948 yılında Ankara’ da 1954 yılında da İstanbul’da ilk kez belediye başkanlığı görevi validen ayrılmıştır. 2004 yılında 5272 sayılı kanun çıkarılmasına rağmen iptal edilmiş, müteakiben 2005 tarihinde 5393 sayılı Belediye Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanunda ise belediye; “ Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini. ” (Belediye Kanunu, 2005) şeklinde anlatılmaktadır.

Eski ve Yeni kanunlarda çalışma şekilleri belirtilmiş olsa bile, yerel yönetimler, günümüzde vatandaşların herhangi bir durumda çalacakları ilk kapı halinde gelmişlerdir. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesini konu alan çalışmaların birçoğunda, yönetsel vesayet sorunu, finansal sorunlar gibi, uzun bir geçmişe sahip olan tartışmaların yanında, halkın

katılımına da önemli vurgular yapılmıştır. Bu çalışmalarda yer alan katılım arayışıyla ilgili düşüncelere, son yıllarda yerel düzeyde halkın daha çok kentle bütünleşmesi ve yaşam çevresiyle ilgilenmesi gereğinin önemle altının çizilmesini göstermesi bakımından değinilecektir. Bu çalışmalar ve düşünceler, hem bu konuda güçlü bir kamuoyu oluşması, hem yerel yöneticilerin konuyu daha yakından kavraması, hem de halkın yerel siyasette, dolayısıyla genel siyasete daha fazla çekilmesini sağlama bakımından önemlidir. (ÇUKURÇAYIR, 2015)

2.Yerel yönetimler ve Demokrasi

Belediyelerin başkan, meclis ve encümen olmak üzere üç organı bulunmaktadır. Lakin demokratik olarak en etkili meclistir. İlçe meclislerinin yapısı ve işleyişi hakkında ise; 5393 sayılı kanun madde 17; “Belediye meclisi, belediyenin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilmiş üyelerden oluşur” demektedir. Belediye başkanı aynı zamanda meclis başkanıdır. Üyeler beş yıllık süre için seçilir. Seçilen üyenin yeniden seçilmesi ile ilgili kanunda bir sınırlama getirilmemiş olup, üye tekrar meclis üyeliğine seçilebilir. Nispi temsil yöntemiyle seçildikleri için, üyelerin sayısı belediyenin nüfusuna göre 9-55 arasında değişiklik gösterir. İlgili kanunla ve yapılan son nüfus sayımına göre o ilçenin meclis üye sayısı belirlenir. 1580 sayılı kanunda; Ekim, Şubat ve Haziran aylarında olağan toplanıldığı halde, 5393 sayılı kanunla bu kural kaldırılmıştır. Seçimde alınan oy oranına göre seçilen meclis üyeleri, ilçenin meclis üyesidir ve ilçe halkına karşı sorumludur. Mecliste de çeşitli araçlar vasıtası ile bu sorumluluğu yerine getirmesi gerekmektedir.

Yerel yönetimin aşağıdaki temel değerleri taşıdığı genellikle kabul edilir: Yerel yönetim, iktidarın merkezden yerel birimlere dağılımını sağlayarak özgürlüğü geliştirmektedir. Böylece iktidar ve yetkinin mekânsal düzeyde bölüşümünü sağlamakta, bu da egemen olanın iktidarını sınırlamakta, muhtemel keyfi yönetime karşı bireyi ve birey gruplarının korunmasını sağlamakta ve çoğulculuk yaratarak siyasal ve ekonomik gücün yoğunlaşmasını ve tekelleşmesini önlemektedir. Yerel yönetim, siyasal makamlara ulaşmayı, onları elde edebilmeyi ve yurttaşların kendi hayatlarını yönetebilmeleri için gerekli yerel katılım olanaklarını sağlayarak eşitliği gerçekleştirmektedir. Yerel yönetim – oy kullanma, referandum ve benzeri girişimlere katılma, özgür birliktelikler (dernek, birlik ve benzeri örgütlenmeler ile) oluşturma ve diğer temel hak ve özgürlükleri kullanmasına fırsat tanıma yolları ile- bireyin siyasal gelişmesine katkıda bulunarak, eşitliğin gelişmesini olanaklı kılmaktadır. Yerel yönetim, topluluğun ihtiyaçlarının karşılanması için verimli, etkin ve yerel koşullara duyarlı yönetsel kararların alınmasını ve eylemlerini gerçekleştirilmesini sağlayarak refahı geliştirmektedir. Yerel yönetim, topluluğun ihtiyaçlarına daha uygun, esnek ve halka dönük hizmet sunabilmek durumundadır. Çünkü yerel yönetimlerin varlığı durumunda, bu ihtiyaçlar, yerel koşullar konusunda bilgi sahibi, yerel halkla günlük, yüz yüze ilişkiler içinde bulunan yerel karar verici ve yöneticilerce belirlenip karşılanmaktadır. (MAAS, A.; SMITH, B.C., 1993)

Belediyeler sadece resmi olarak meclis kanalı ile demokrasinin araçlarını kullansa da gayri resmi açıdan da çeşitli demokratik kanallar vasıtası ile halk ile bütünleşmelidir. Bunlardan en önemlilerinden birisi kent konseyidir. Kent konseyleri toplumun hâlihazırda yaşayan birçok kesiminden katılım sağladığı için çok önemlidir ki belediye kanunu 76. Maddesinde tanımlanan ve kurulması zorunlu tutulan; “Kent konseyi, kent yaşamında;

kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.

Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar. Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. ” denmiştir. Esasında mesele kent konseyini oluşturmak veya hut toplanmasını sağlamak değil, meclis üyelerinden sonra, halk içindeki bireylerden oluşan konseyin, görüş ve önerilerinden olabildiği ölçüde faydalanmak gerekliliğidir. Bu görüşlerden faydalanmak belediye için bulunmaz bir fırsattır, bunun nedeni hem halk ile bütünleşmeyi sağlamak hem ilçede demokrasiyi daha da güçlendirmektir, nihayetinde kazanan ilçe olacaktır.

3.Dijitalleşme ve Belediyecilik

Çağımız bilindiği üzere hız ile etkili olma çağıdır, günümüz devlet kurumları muhakkak çağa ayak uydurmak ve vatandaşları da buna ortak etmeye çaba sarf etmelidir. Özellikle günümüzde sosyal medyanın aktif kullanılması, insanların mobil telefonları vasıtası ile hem gündelik hayatın akışından uzaklaşmaması hem de olumlu ve olumsuz durumları paylaşabilmesi çok önemlidir. Burada vurgulanması gerekli nokta herhangi bir yerel yönetimin anlık olarak sosyal medyaya hâkim olması kendisi ile alakalı olsun olmasın tüm verileri süzmesi gerekmektedir. Azami ölçüde vatandaşlarını bu çağda yerel yönetim binasına girmeden, belediye binası yokmuşçasına birçok konuyu dijital olarak gerçekleştirebilen yerel yönetim daima kazançlı çıkacaktır. Bunun içinde yapması gerekli en önemli husus durum dökümünü çıkararak, dijital ortama aktarmalı arşivini e-arşiv durumuna getirmeli kanunların belirttiği şekilde arşivinde bulunan dosyaların imhasını gerçekleştirip, kalan dosyalarını yine kanunların izin verdiği ölçüde vatandaşlarının kullanımına sunabilmelidir. Burada yerel yönetimin avantajına birçok sonuç çıkarılabilir. En önemlisi hız ve zamanı olumlu kullanmaktır.

AYYÖŞ’ ün dördüncü maddesinin üçüncü paragrafı subsidiarite ilkesini içermektedir. Bu maddeye göre; “kamu işleri tercihen ve genellikle vatandaşa en yakın yerde yerine getirilmelidir”. Böylelikle yerel hizmetlerdeki verimlilik ve etkinlik bir sürat kazanacaktır. Başta Avrupa ülkeleri ve Avrupa Birliği tarafından pek çok yerde uygulanan bu ilkenin amacı; karar alma, irade oluşturma, icra ve denetim süreçlerine katılımıdır. Böylelikle mahalli ihtiyaçlar daha doğru bir şekilde tespit edilmekte, hizmet ve külfet arasındaki münasebet daha iyi hissedilmektedir. Ayrıca subsidiarite ilkesi, 7 Şubat 1992 tarihinde Maastricht’te imzalanan Avrupa Birliği Kurucu sözleşmesinde de yerini almıştır. Üstlendiği fonksiyonlar ve üye sayısının artmasından merkezi bir yapıya bürünen Avrupa Birliği, amaçlarını gerçekleştirebilmek ve demokrasiyi devam ettirebilmek için AB içerisinde yetki ve görev dağılımı yaparak yerel yönetimlerin de rol almaları gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca, bu doğrultuda yerel yönetimlerce yapılması gereken bir hizmetin yerine getirilmemesi halinde, milli devletlerin yetki ve sorumluluktan kaçınmamları gerektiğini benimsemiştir. (DENİZ, 2019)

Merkezi yönetim çeşitli uygulamalar vasıtası ile vatandaş ülke çapında dijital platformları kullanmaya teşvik etmektedir. Yerel yönetimler nispeten daha az nüfusa sahip olduklarından bu gibi uygulamaları da çok daha verimli kullanabilir. İster web adreslerinde olsun ister diğer sosyal mecralarda olsun muhakkak vatandaş isteğini iletebilmeli ardından takip edebilmeli ve sonucunu almalıdır. Yerel yönetimler, dijital demokrasinin katılım boyutunun uygulanması açısından daha elverişli bir ortama sahiptir. Çünkü ülke çapında çözüm aranan sorunların ülke çapında tartışılması gerekmektedir. Dijital demokrasi araçlarıyla makro sorunlara, sayıca daha büyük kitleleri örgütleyerek çözüm aramak nispeten daha zordur. Ancak yerelde ve görece daha basit sorunlar için örgütlemek kuşkusuz daha kolaydır. Bu yüzden dijital demokrasi araçlarının yerel düzeyde kullanımı da önem arz etmektedir. Ayrıca, yerel düzeyde test edilen yöntemler, daha sonra ulusal düzeyde de denenebilir. Bu yönüyle yerel ölçekte bu araçlar bir deney sahasına sahip olmakta ve yerel yönetimler, daha az risk taşıyan bir deneme alanı oluşturmaktadır. (IŞIK, 2020)

Kurum ve kuruluşlarda kendi aralarında yapacağı yazışmalarda hız ve etkililik faktörünü göz önüne alarak vatandaşın en kısa yoldan isteklerine cevap vermelidir. Dijital belediye, bilgi, hizmet ve ürün ticaretinde bilgi teknolojilerinin kullanılarak etkin bir yerel yönetim ile performans, verimlilik ve hizmette kalite artışını hedefleyen bir yerel yönetimdir. Dijital belediye aynı zamanda bürokratik oligarşinin azaltılması ve etkinliğinin ortadan kaldırılması, kaynak ve zaman tasarrufu sağlamak amacıyla yerel kamusal hizmetlerin elektronik ortama (çevrimiçi) taşınması anlamına da gelmektedir. (ERDOĞAN, 2019) Ayrıca bu durum yerel yönetimlerin vatandaş odaklı olması gerekliliği, hesap verebilir durumda olmasını da daha kolay hale getirir. Yerel yönetimlerin hizmet sunumlarında dijital araçları kullanmaları; bürokrasi ve kırtasiyeciliğin azaltılması, iyi yönetim ilkelerinin hayata geçirilip hizmetlerin şeffaf, denetlenebilir, etkin, verimli ve katılımcı bir biçimde sunulması, hizmetin zaman ve maliyetini düşürme, hizmet kalitesinin artırılarak vatandaşın yaşamının kolaylaştırılması ve daha demokratik bir yönetimin gerçekleştirilmesi gibi hususlarda önemli katkıları olacaktır. (KARACA & ÖZTÜRK, 2019)

4.Vatandaş Odaklı Olmak ve Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartı

Ülkemizde yerel yönetimlerin çoğunluk olarak farklı alanlarda da kendini gösterdiği görülmektedir. Esas amacı olarak vatandaşa hizmet olan yerel yönetimler, bunun dışında siyasi olarak çalışmalar yapmaktadır. Lakin Avrupa Birliği Yerel Yönetim Şartı (AYYÖŞ) tam anlamıyla bir yerel yönetimin seçimden sonra artık siyasi olarak değil vatandaş odaklı olması gerektiğini ve tüm kaynaklarını bu yönde seferber etmesini anlatır. Burada atlanmaması gerekli detay ise; uyum yasalarının genel olarak en büyük katkısı demokrasimizi Avrupa Birliği seviyesine çıkarmakla birlikte, yerel yönetimlere de ekonomik açıdan da destek olmasıdır. Halen bir çok mahalli idare AB fonlarından faydalanmakta, herkesçe kabul gören akılcı ve optimal projeler AB'nin desteğini almaktadır. Yani yatırımları doğru ve akılcı olacak, aynı zamanda da bütçesi pozitif görünümde olduğundan ihtiyaç duyulduğunda kullanabileceği kredibilitesi her daim elinin altında olacaktır. (ONGAN, 2018)

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın Türkiye tarafından bazı maddelerine çekince konularak da olsa imzalanarak onaylanması, Türkiye'de yerel demokrasi açısından umut verici bir gelişmedir. Batıda olduğu gibi köklü bir yerel yönetim geleneğinden

yoksun bulunan ülkemiz, bu geleneğin oluşmasında mevcut sorunları ortadan kaldırması gerektiği gibi, demokratik ülkelerin üzerinde uzlaştığı evrensel değerleri de benimsemesi gerekmektedir. Yerel yönetimleri daha özerk bir yapıya kavuşturmayı amaçlayan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, yerel demokrasileri geliştirmekte olan bizim gibi ülkelerde daha büyük bir önem arz etmektedir. (İNAÇ & ÜNAL, 2015)

5.Sonuç

Belediyeler halka en yakın kamu kurumlarıdır, göreve gelmeleri sonrasında siyasi kimliklerini unutup, vatandaş odaklı olarak çalışmaları gerekir. Kaynaklarını en doğru ve şeffaf şekilde kullanmalı, hesap verebilir olmalıdır. Vatandaşlar herhangi bir sorunları olduğunda yerel yönetimlerin kendisi için olduğunu hissetmelidir. Bunu yaparken teknolojinin olanaklarından faydalanıp belediye binasına gitmeden; sorun, istek, şikâyetlerini belirtmeli, takip edebilmeli, sonucu öğrenebilmelidir.

Belediyeler dijital çağa ayak uydurmak için ellerinden geleni yapmalı, merkezi hükümet ile olan bağıni koparmadan iletişim kanallarını açık tutmalıdır. Sonuçta yapılacak her şey vatandaşın refahı için olacaktır. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartını uygulamak yerel demokrasiler için ve ülkemiz demokrasisi adına büyük bir fırsattır. Özellikle yerel yönetimlerde günümüzde hiyerarşik yapı korunmakta, bu da üst ve ast arasında iletişim kopukluğuna yol açarak, birçok olumsuz gelişmelere neden olmaktadır. Yerel yönetici emir verdiğinde, astlarından geri dönüşleri muhakkak öğrenmelidir, gerçekleşmediği takdirde bu sorun kartopu gibi büyüyecek, yönetici kararlarını isabetli veremeyecektir, sadece özerklik şartını uygulamaya koymak yetmeyeceği gibi yerel yönetimin ne kadar saydam olduğu, uyguladığı programlardan anlaşılmalıdır.

Bürokrasiyi azaltmak isteyen bir yerel yönetim belirli ölçülerde bağımsız hareket edebilmeli, inisiyatif kullanabilmeli, sonuçta da vatandaş için var olduğu gerçeğini unutmamalıdır. Tam anlamıyla başarılı olan yerel yönetim özerklik şartı çerçevesinde daha kolay fon kullanabilecek, sınırları içerisinde bulunan halkın refahı için daha geniş imkânlar sunabilecektir.

Yerel yönetimlerin tüm bunları yaparken günümüz dünyasında daha fazla söz sahibi olabilmesi için kardeş şehir edinmesi şarttır. Kardeş şehir protokolü imzalandıktan sonra ilişkiler geliştirilmeli, yerel yönetimlerin tüm imkânları bu birliktelik için seferber edilmelidir. Yerel yönetimin dikkat etmesi gerekli husus, edindiği kardeş şehrin çalışmalarından öğrenebileceği konular olmasıdır. Kardeş şehrin adedi ve kardeş şehir ile uyum çalışmaları, turizm potansiyeli, eğitimine devam eden çocuk ve genç sayısı vb. gibi faktörler yerel yönetimin aldığı payı olumlu şekilde etkiler ve binaenaleyh merkezi hükümetten aldığı payın, çeşitli kriterlere göre artırılması gerekmektedir.

Günümüz yerel yönetimleri, çok daha farklı alanlarda kendini gösterebilmelidir, işyerlerine ruhsat vermek, çöp toplamak, pazar yerlerini teftiş etmek gibi çeşitli rutin görevlerinin yanı sıra gerek kardeş belediyeler vasıtası, gerekse de turizm potansiyelini değerlendirmesi açısından turizm elçisi olarak görünmesi ve ülke ekonomisine katkıda bulunması çok elzem bir konudur. Bunun olması için merkezi hükümet potansiyeli olan her yerel yönetime muhakkak destek olmalıdır.

Yerel yönetimler kamu kuruluşu olarak görevlerini ifa etseler de, günümüz yerel yönetim anlayışı eskiye nazaran çok farklı şekilde olmalıdır, olmak zorundadır. Liyakatli

ve vizyoner çalışanları ile sürekli proje üreten, kaynaklarını doğru yerlere kanalizasyon eden, vatandaşların ihtiyaç ve talepleri üzerine hızlı kararlar alıp, geri dönüşler yapabilen yerel yönetimler, özel sektör gibi profesyonelleşmek zorundadır. İşte bu yüzden yönetici kadrosu ve çalışan personel, aynı gemide ve aynı hedefe odaklı olduklarında bu çabaları olumlu şekilde karşılıklarına muhakkak çıkacaktır.

Özellikle yerel demokrasiyi perçinlemek amacıyla, ilçe belediyeleri kanununda toplanması gerekliliği belirtilmiş olan, kent konseylerine işlevlik kazandırmak, yerel yönetimlerin düsturlarından birisi olmalıdır. Yerel yönetim kendisi için büyük bir fırsat olan bu konseyleri aralık vermeksizin toplamaya ve toplumun her kesiminden katılımcı sağlamaya çaba sarf etmelidir, ayrıca konseyin verdiği tavsiyeleri imkânları elverdiği ölçüde uygulamalı, kendisini anlatabilmesi ve vatandaş ile birlikte hareket etmesi için de kent konseyine azami ölçüde imkân tanınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Belediye Kanunu*. (2005, 7 13). T.B.M.M Web Sitesi: <https://www.mevzuat.gov.tr> adresinden alındı
- Çoker, Z. (1999). *Belediye Meclisi Görev ve Yetkileri*. Ankara: TODAİE Yerel Yönetimler Araştırma ve Eğitim Merkezi Yayınları.
- Çukurçayır, M. A. (2015). *Yerel Yönetimler Kuram, Kurum ve Yeni Yaklaşımlar*. Konya: Çizgi Kitapevi Yayınları.
- Deniz, G. (2019). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının Türkiye'deki Uygulaması İle İlgili Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Y. Eryılmaz içinde, *Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Bağlamında Türkiye'de Yerel Özerklik* (s. 31). Kahramanmaraş.
- Erdoğan, O. (2019). Yerel Yönetimlerde Dijital Dönüşüm: Molenwaard Belediyesi Örneği. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s. 59-74.
- İnaç, H., & Ünal, F. (2015). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Ve Türkiye'de Belediyeler. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Işık, A. (2020). *Dijital Demokrasi*. İstanbul: Oniki Levha Yayınları.
- Karaca, Y., & Öztürk, N. K. (2019). Yeni Nesil Belediyecilik: Dijital Belediye Uygulamaları. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, s. 535-536.
- Maas, A.; Smith, B.C. (1993). Area and Power, The Free Press, Glencoe III, Decentralization, the Territorial Dimension of the State. S. Yıldırım içinde, *Yerel Yönetim ve Demokrasi* (s. 35-36). Ankara: Iula-Emme Yayın Birimi.
- Ongan, E. (2018). Yerel Yönetimlerde Karar Organı Olarak Meclis. *Mahalli İdareler Dergisi*, s. 121-122.